

Original Article

Studying the Relationship between God's Perception and Ethical Foundations among Parents of Children with Special Needs

Marzieh Kahnooji^{1*}, Maryam Tofighi Mohammadi², Reza Iranmanseh³

1. Assistant Professor, Department of General Courses, Faculty of Literature and Humanities, Vali-E-Asr University of Rafsanjan, Rafsanjan, Iran. (Corresponding Author) Email: m.kahnooji@vru.ac.ir
2. PhD Student of Consultation, Counselor of Special Schools, Tehran, Iran.
3. PhD Student of educational psychology, Kish International Campus, University of Tehran, Kish, Iran.

Received: 17 Mar 2018   Accepted: 16 May 2018

Abstract

Background and Aim: An individual's perception of God can reflect his cognitive transformation and moral growth. This study aimed to determine the relationship between the God's perception and moral foundations of the parents of children with special needs.

Materials and Methods: This descriptive-correlational study was carried out on parents of mental retard students studying in special girls schools at the district 4 of Tehran city in the academic year of 2016-2017. The sample size was estimated 120 couples based on Cochran's formula (120 fathers and 120 mothers). Simple random sampling method was used. The data were collected using Lawrence's God perception and the Haidt & Graham's moral foundations questionnaires. The data were analyzed using SPSS 20.

Findings: 62 (51.7%) students were studying in elementary school, 35 (29.2%) were in middle school and 23 (19.2%) were in high school. No significant correlation was found between the God's perceptions and components of the parents' ethical foundations ($P < 0/05$).

Conclusion: The findings indicate on the lack of statistical correlation between the components of God's perception with the components of moral foundations among the studied parents. Therefore, it is recommended that organizations involved in providing the necessary infrastructures and facilities and other material, spiritual and social supports provide equal opportunities for the children of these families.

Keywords: God's Perception; Ethics; Children; Special Needs; Students; Parents

Please cite this article as: Kahnooji M, Tofighi Mohammadi M, Iranmanseh R. Studying the Relationship between God's Perception and Ethical Foundations among Parents of Children with Special Needs. *Bioethics Journal* 2018; 8(28): 49-56.

بررسی ارتباط بین ادراک خدا و بنیان‌های اخلاقی در بین والدین کودکان استثنایی

(مطالعه موردی: منطقه ۴ تهران)

مرضیه کهنوجی^{۱*}، مریم توفیقی محمدی^۲، رضا ایرانمنش^۳

۱. استادیار، گروه عمومی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان، رفسنجان، ایران. (نویسنده مسؤول)

Email: m.kahnooji@vru.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری مشاوره، مشاور مدارس استثنایی شهر تهران، تهران، ایران.

۳. دانشجوی دکترای روانشناسی تربیتی، پردیس بین‌المللی کیش، دانشگاه تهران، کیش، ایران.

دریافت: ۱۳۹۶/۱۲/۲۶ پذیرش: ۱۳۹۷/۲/۲۶

چکیده

زمینه و هدف: ادراک فرد از خدا می‌تواند نشان‌دهنده تحول‌شناختی و میزان رشد اخلاقی وی باشد. این مطالعه با هدف تعیین ارتباط بین ادراک خدا با بنیان‌های اخلاقی در بین والدین کودکان استثنایی انجام شده است.

مواد و روش‌ها: این مطالعه همبستگی روی والدین دارای فرزند دانش‌آموز استثنایی عقب‌مانده ذهنی مدارس دخترانه استثنایی منطقه ۴ شهر تهران در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ انجام شد. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۱۲۰ زوج (۱۲۰ پدر و ۱۲۰ مادر) برآورد گردید و نمونه‌گیری به روش تصادفی ساده انجام شد. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه ادراک خدای Lawrence و پرسشنامه بنیان‌های اخلاقی Haidt & Graham استفاده شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS 20 تجزیه و تحلیل شد. **یافته‌ها:** ۶۲ نفر (۵۱/۷ درصد) در مقطع ابتدایی، ۳۵ نفر (۲۹/۲ درصد) در مقطع راهنمایی و ۲۳ نفر (۱۹/۲ درصد) در مقطع متوسطه مشغول به تحصیل بودند. بین ادراک خدا و مؤلفه‌های بنیان‌های اخلاقی والدین این دانش‌آموزان همبستگی معنی‌داری مشاهده نشد ($P < 0/05$).

نتیجه‌گیری: یافته‌های تحقیق حاضر بر عدم ارتباط بین مؤلفه‌های ادراک خدا با مؤلفه‌های بنیان‌های اخلاقی در بین والدین دانش‌آموزان کودکان استثنایی دلالت دارد، لذا توصیه می‌گردد سازمان‌ها و ارگان‌های مرتبط با تأمین زیرساخت‌ها و تسهیلات لازم و سایر حمایت‌های مادی، معنوی و اجتماعی، فرصت‌های برابر برای فرزندان این خانواده‌ها را فراهم سازند.

واژگان کلیدی: ادراک خدا؛ بنیان‌های اخلاقی؛ دانش‌آموزان استثنایی؛ والدین

مقدمه

ادراک خدا، یک مدل کارکردی درون روانی است که فرد، خدا را در آن قالب متصور می‌شود. ادراک خدا نه فقط یک سازه روانی در ارتباط با هوش معنوی افراد است، بلکه می‌تواند نشان‌دهنده درجه رشدیافتگی، توانایی استدلال اخلاقی و میزان بلوغ روانی و در نگاهی ژرف تمامیت شخصیت فرد باشد (۱). با مشاهده میزان و نحوه پیشرفت ادراک خدا در افراد می‌توان میزان پیشرفت ذهن بشر را دریافت. ادراک خدا شامل مؤلفه‌های حضور، چالش، پذیرش، خیرخواهی، تأثیر و مشیت می‌باشد (۲).

بنیان‌های اخلاقی اولین بار توسط Ggraham و Haidt معرفی گردیدند (۳). آن‌ها معتقدند که روانشناسی رشد شناختی سنتی، فقط زیرمجموعه‌ای از نگرانی‌های اخلاقی را معرفی نموده است. Gillian, Goldberg و Torill بر این باورند که اخلاق عبارت است از این‌که چگونه افراد در ارتباط با هم عدالت، مراقبت و احترام را رعایت می‌کنند، در حالی که اخلاق گستره وسیع‌تری را شامل می‌شود و برای شناخت یک شخصیت اخلاقی، وجود این سه ویژگی کفایت نمی‌کند (۴). Schweder و همکاران بر این باورند که مردم در سراسر جهان با سه زبان اخلاقی باهم ارتباط برقرار می‌کنند: اخلاق استقلال (The Ethics of Autonomy)، با تکیه بر مفاهیمی مانند آسیب، حقوق و عدالت که از استقلال فرد حمایت می‌کند. اخلاق اجتماعی (The Ethics of Community) که با تکیه بر مفاهیمی مانند انجام وظیفه، احترام و وفاداری از نهادها و نظم اجتماعی حفاظت می‌کند و اخلاق اولوهیت (The Ethics of Divinity) که با تکیه بر مفاهیمی مانند خلوص، تقدس و گناه از اولوهیت ذاتی هر شخص در برابر آسیب ناشی از خودخواهی و لذت‌طلبی حفاظت می‌کند (۵).

Ggraham و Haidt با بهره‌گیری از نظریه‌های اخلاقی مطرح در روان‌شناسی و برای ایجاد یک نظریه درصدد پل زدن میان رویکردهای تکاملی و انسان‌شناسی برآمدند و پس از انجام تحقیقات متعدد طبیعت انسان را اخلاقی برآورد کردند و پنج بنیان اخلاقی را که به گونه‌ای رفتاری نمایان می‌شود،

برای انسان در نظر گرفتند. بنیان‌های اخلاقی تعریف شده توسط آن‌ها عبارتند از:

- آسیب/ مراقبت: این بعد به نظام دلبستگی انسان و توانایی احساس درد دیگران و فضایی مانند مهربانی، نجابت و پرورش مربوط می‌شود.

- انصاف/ فریب: به روند تکاملی نوع‌دوستی متقابل مربوط می‌شود و تولید ایده‌هایی مثل عدالت، حقوق و استقلال را دربر می‌گیرد.

- وفاداری/ خیانت: انسان‌ها را به عنوان موجودات قبیله‌ای که قادر به تشکیل ائتلاف هستند، در نظر می‌گیرد و این زمینه مربوط به فضایی مثل وطن‌پرستی و از خودگذشتگی برای گروه است.

- احترام به مرجعیت: بر اساس تعاملات اجتماعی سلسله مراتبی شکل گرفته است. این زمینه مربوط به فضایی مثل رهبری و احترام به اقتدار مشروع و سنت‌ها است.

- خلوص: این بعد بر اساس مفاهیم دینی و تلاش برای زندگی در یک سطح عالی و اصیل و کم‌تر نفسانی است (۶).

فراگیران دارای ویژگی‌های استثنایی، دانش‌آموزانی هستند که در رابطه با هنجارهای اجتماعی یا تحصیلی، نیازهای آموزشی خاصی دارند. نمونه‌هایی از این فراگیران دانش‌آموزان دارای عقب‌ماندگی ذهنی، ناتوانی‌های خاص، اختلالات گفتاری، اختلالات هیجانی، اختلالات رفتاری و اختلالات بینایی یا شنوایی هستند. دانش‌آموزانی که سرآمد و با استعداد هستند نیز استثنایی محسوب می‌شوند و سزاوار برنامه‌های خاص پرشتاب یا غنی می‌باشند (۷).

Maulik و همکاران میزان شیوع کم‌توانی ذهنی را با مروری بر نتایج ۵۲ پژوهش، ۱/۰۳ درصد گزارش نموده‌اند (۸). شواهد متعددی وجود دارد که نشان می‌دهد والدین کودکان دارای مشکلات هوشی به احتمال بیشتری با مشکلات اجتماعی، اقتصادی و هیجانی که غالباً ماهیتی محدودکننده، مخرب و فراگیر دارند، مواجه می‌شوند (۹). مؤلفه‌هایی چون مشکلات خانوادگی و فشارهای ساختاری و اجتماعی در به خطرانداختن سلامت روانی افراد اثرگذار می‌باشد (۱۰). Marschark و Lenke در مطالعه خود از سلامت روانی و

تصادفی ساده انجام شد. بدین صورت که از روی فهرست اسامی دانش‌آموزان، تعداد ۱۲۰ نفر قرعه‌کشی شده و سپس از والدین آن‌ها برای شرکت در مطالعه و تکمیل پرسشنامه‌ها دعوت گردید. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد:

۱- پرسشنامه ادراک خدا (The God Image Inventory)

پرسشنامه ادراک خدای Lawrence یک پرسشنامه ۷۲ سؤالی است که دارای ۶ زیرمقیاس بوده و هر زیرمقیاس دارای ۱۲ سؤال است. پاسخ‌دهندگان پاسخ‌های خود را به شکل لیکرت چهارتایی (کاملاً موافق، موافق، مخالف، کاملاً مخالف) ارائه می‌دهند. زیرمقیاس‌های این آزمون به این شرح هستند:

- ۱- حضور: آیا خداوند اینجا حضور دارد؟؛ ۲- چالش: آیا خدا می‌خواهد من رشد و پیشرفت کنم؟؛ ۳- پذیرش: آیا من شایسته دوست داشته‌شدن از جانب خدا هستم؟؛ ۴- خیرخواهی: آیا خداوند همانند کسانی است که مرا دوست می‌دارند؟؛ ۵- تأثیر: من تا چه حد می‌توانم بر خداوند و خواست او تأثیر بگذارم؟؛ ۶- مشیت: خداوند تا چه حد توان تأثیرگذاردن بر مرا دارد؟

همچنین پایایی پرسشنامه ادراک خدا برای زیرمقیاس‌ها و کل آن احراز گردیده است (۱۶). حدادی کهسار و غباری بناب نیز این پرسشنامه و زیرمقیاس‌های آن را پایا گزارش نموده‌اند (۱۷).

۲- پرسشنامه بنیان‌های اخلاقی (MFQ32)

Haidt و Graham این پرسشنامه را طراحی و اعتبارسنجی نموده‌اند (۳). پرسشنامه دارای ۳۲ سؤال می‌باشد و پنج عامل اخلاقی مراقبت/ آسیب، انصاف/ عدالت، وفاداری/ خیانت به گروه، احترام به مرجعیت و خلوص را اندازه‌گیری می‌کند. هر بعد شامل ۶ سؤال است. این مقیاس از دو بخش تشکیل شده است که عبارات بخش اول از عبارات ۱ تا ۱۶؛ یک مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت از اصلاً مهم نیست تا خیلی مهم است را شامل می‌شود و سؤال ۶ این بخش در جمع نمرات محاسبه نمی‌شود؛ بخش دوم از عبارات ۱۷ تا ۳۲ به صورت مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت از به شدت مخالفم تا به شدت موافقم را دربر می‌گیرد. در این بخش نیز سؤال ۲۲ در جمع نمرات محاسبه نمی‌شود. سیفی قوزلو ضریب پایایی کلی این مقیاس را ۰/۷۹

عزت نفس کم‌تر و افسردگی و استرس بیشتر والدین کودکان استثنایی حکایت می‌کنند (۱۱). باور به حضور خداوند در تمام لحظات زندگی و رعایت اصول اخلاقی و پایبندی به بنیان‌های اخلاقی از عوامل مهم و تأثیرگذار بر پذیرش شرایط و بالابردن آستانه تحمل والدین مذکور می‌باشد. حبیبیان و همکاران (۱۲) در پژوهش خود ارتباطی بین هدفمندی در زندگی با بنیان‌های اخلاقی و نگرش مذهبی مشاهده نکردند، اما Schreiber به این نتیجه رسید که ادراک خدا می‌تواند متغیر مهمی در افزایش میزان امید به بهبود زنان مبتلا به سرطان باشد (۱۳). Okozi به این نتیجه رسید که دلبستگی به خدا پیش‌بینی‌کننده سلامت روان است (۱۴).

Aquino و Reed اظهار می‌کنند افرادی که هویت اخلاقی دارند، خود را با ویژگی‌های اخلاقی تعریف می‌کنند و این ویژگی‌های اخلاقی می‌توانند بخش قابل توجهی از خود پنداره افراد را دربر بگیرند (۱۵).

با توجه به حضور فرزندان با مشکل عقب‌ماندگی ذهنی و کاهش میزان سازگاری در خانواده‌های دارای این نوع فرزندان و نیز بحران‌های عاطفی در درون نظام خانواده و شکاف بین والدین و وجود مشکلات و مسائل پرورشی، تربیتی، فرهنگی و آموزشی این کودکان و واکنش والدین به آن‌ها انجام تحقیقات در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد. گروهی که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته‌اند، دانش‌آموزان استثنایی‌ایی می‌باشند که دارای عقب‌ماندگی ذهنی و نیازهای ویژه می‌باشند. بنابراین مطالعه حاضر با هدف تعیین ارتباط بین ادراک خدا با بنیان‌های اخلاقی در بین والدین کودکان استثنایی منطقه ۴ شهر تهران، انجام شده است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش از نوع توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری این تحقیق شامل والدین دارای کودکان استثنایی عقب‌مانده ذهنی، مدارس دخترانه استثنایی منطقه ۴ شهر تهران، در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بودند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۱۲۰ زوج (۱۲۰ پدر و ۱۲۰ مادر) محاسبه شد. نمونه‌گیری به شیوه

جدول ۱: ضرایب همبستگی بین بنیان‌های اخلاقی و مؤلفه‌های آن با ادراک خدا در والدین دانش‌آموزان مورد مطالعه

متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	خطای استاندارد برآورد	آماره دوربین - واتسون
مراقبت/ آسیب	-۰/۱۰۹	۰/۰۱۲	۴/۰۳۶	۲/۱۳۰
انصاف	-۰/۱۲۴	۰/۰۱۵	۳/۳۶۵	۱/۹۱۰
وفاداری به گروه	-۰/۱۳۳	۰/۰۱۸	۳/۵۵۲	۲/۱۰۵
احترام به مرجعیت	-۰/۱۲۶	۰/۰۱۶	۳/۳۴۱	۱/۸۳۷
خلوص	-۰/۱۲۴	۰/۰۱۵	۳/۳۴۱	۱/۷۵۶
بنیان‌های اخلاقی	-۰/۱۴۶	۰/۰۲۱	۱۴/۷۷۳	۲/۰۰۷

برآورد نموده است (۱۸). حسن‌نیا و همکاران ضرایب پایایی به روش تنصیف برای کل مقیاس بنیان‌های اخلاقی را ۰/۶۳ به دست آورده‌اند. همچنین در اجرای تحلیل عاملی از نوع تأییدی این پرسشنامه، همه بارهای عاملی در سطح ۰/۰۰۰۰۱ معنادار بودند (۱۹).

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS 20 و برای تعیین رابطه بین ادراک خدا و بنیان‌های اخلاقی از آنالیز رگرسیون خطی ساده و ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. همچنین اعتبار آزمون ضرایب مدل رگرسیون (مستقل بودن، نرمال بودن و ثابت بودن واریانس خطای برآورد مدل) با استفاده از آماره دوربین - واتسون و نمودار باقی‌مانده‌های استاندارد شده در برابر مقادیر برازش‌شده استاندارد مورد بررسی قرار گرفته است.

ملاحظات اخلاقی

ضمن توضیح درباره اهداف پژوهش، رضایت شفاهی شرکت‌کنندگان کسب گردید و درباره محرمانگی اطلاعات به آن‌ها اطمینان داده شد.

یافته‌ها

دانش‌آموزانی که والدین آن‌ها مورد مطالعه قرار گرفتند، ۶۲ نفر (۵۱/۷ درصد) در مقطع ابتدایی، ۳۵ نفر (۲۹/۲ درصد) در مقطع راهنمایی و ۲۳ نفر (۱۹/۲ درصد) در مقطع متوسطه مشغول به تحصیل بودند.

بر اساس آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی، بین ادراک خدا با بنیان‌های اخلاقی و مؤلفه‌های آن همبستگی آماری معنی‌داری مشاهده نشد ($P=۰/۱۱۲$). ضرایب مربوطه به ترتیب در جداول ۱ و ۲ آورده شده است.

جدول ۲: ضرایب رگرسیون خطی بین بنیان‌های اخلاقی و مؤلفه‌های آن با ادراک خدا در والدین دانش‌آموزان مورد مطالعه

متغیر	متغیر ملاک	پیش‌بین	β ضریب	خطای معیار	t	P
بنیان‌های اخلاقی	ثابت	۱۴۳/۲۹۸	۱۸/۳۶۸	۷/۸۰۲	۰/۰۰۱	
مراقبت	ثابت	۲۷/۷۸۴	۵/۱۰۹	۵/۵۳۶	۰/۰۰۱	
انصاف	ثابت	۲۸/۲۲۱	۴/۱۸۴	۶/۷۴۵	۰/۰۰۱	
وفاداری به گروه	ثابت	۲۹/۵۲۶	۴/۴۱۶	۶/۶۸۶	۰/۰۰۱	
احترام به مرجعیت	ثابت	۲۸/۱۴۵	۴/۱۵۴	۶/۷۷۵	۰/۰۰۱	
خلوص	ثابت	۲۹/۶۶۲	۴/۱۵۴	۷/۱۳۲	۰/۰۰۱	

بحث

ادراک فرد از خدا حکایت از کیفیت ارتباط با خدا دارد که یکی از مهم‌ترین ارتباطات فردی بوده و بررسی آن می‌تواند کیفیت دیگر ارتباطات مهم زندگی روانی فرد را بشناساند (۲۰). در واقع ادراک خدا یک الگوی شناختی - عاطفی است

مثبت از خدا و تحکیم بنیان‌های اخلاقی و پذیرش مقدرات الهی از طریق دوره‌های معنویت درمانی ترغیب نمود.

از محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌توان به محدود بودن آن به مورد مطالعه منطقه ۴ تهران اشاره نمود. پیشنهاد محققین برای پژوهش‌های بعدی انجام مطالعه در سطح وسیع‌تر می‌باشد.

نتیجه‌گیری

حضور کودک استثنایی موجب می‌شود که خانواده نتواند کارکردهای متعارف خود را به نحو مطلوب تداوم بخشد. در هنگام فشار و رویدادهای ناگوار معنای زندگی اهمیت زیادی پیدا می‌کند و در مقابل مسائل زندگی نقش باورها و مبانی بنیادین اخلاقی برجسته‌تر می‌شود. گرفتاری‌های روزانه مرتبط با این کودکان سلامت فردی و اجتماعی والدین و گاه باورها و نگرش‌های اعتقادی آن‌ها را تحت الشعاع قرار می‌دهد که لازم است در این خصوص جامعه مورد بررسی به سمت و سوی معنویت درمانی و تقویت بنیان‌های اخلاقی ترغیب گردد. یافته‌های تحقیق حاضر بر عدم ارتباط بین مؤلفه‌های ادراک خدا با مؤلفه‌های بنیان‌های اخلاقی در بین والدین دانش‌آموزان کودکان استثنایی دلالت دارد، لذا توصیه می‌گردد که افراد مرتبط با این خانواده‌ها تا حد امکان کم‌تر مشکل پیش‌آمده را برایشان تداعی و بزرگ‌نمایی کنند. همچنین سازمان‌ها و ارگان‌های مرتبط نیز با تأمین زیرساخت‌ها و تسهیلات لازم و سایر حمایت‌های مادی، معنوی و اجتماعی از این افراد، فرصت‌های برابر برای فرزندان این خانواده‌ها را فراهم سازند.

تشکر و قدردانی

از والدین محترم دانش‌آموزان استثنایی مدارس دخترانه منطقه ۴ تهران که در انجام این تحقیق محققان را همراهی نمودند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

هیچ گونه تعارض منافی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

که جهت‌گیری، رفتار و احساس فرد در ارتباط با خدا را هدایت می‌کند. به همین خاطر ادراک خدا مجموعه‌ای منسجم از آخرین سطح ادراکی فرد در مسائل انتزاعی و امور ماورایی است (۲۱). بنیان‌های اخلاقی نیز عواملی هستند که علاوه بر داشتن دید و نگرش مذهبی می‌توانند هدفمندی در زندگی را تسهیل نمایند (۱۲). اخلاق بیانگر هنجارهای رفتاری و مجموعه‌ای از ارزش‌های فردی بوده و معیاری برای قضاوت درباره اعمال فردی می‌باشد (۲۲).

یافته‌های تحقیق ارتباط معنی‌داری را بین ادراک خدا با بنیان‌های اخلاقی و مؤلفه‌های آن نشان ندادند. نتایج تحقیق حاضر با یافته‌های حسن‌نیا و همکاران مبنی بر وجود ارتباط بین دلبستگی به خدا و انجام افعال اخلاقی (۱۹) و قنبری هاشم‌آبادی و همکاران مبنی بر وجود ارتباط بین ادراک خدا با خودپنداره و احساس خودکارآمدی (۲۳)، همخوانی نداشت. همچنین با یافته‌های Schaap-Jonker و همکاران مبنی بر رابطه منفی بین ادراک خدا و حساسیت بین فردی و خصومت (۲۴) و Granqvist و Kirkpatrick مبنی بر ادراک خدا و همبستگی با افزایش ادراک بهزیستی روانی بالا (۲۵) و یافته‌های Newton و McIntosh مبنی بر وجود ارتباط معنادار بین تصور مثبت از خدا و مقابله‌های روانشناختی مؤثرتر در برابر فشارهای روانی در بین والدین کودکان استثنایی (۲۶) همخوانی نداشت. این عدم ارتباط بدین معنی است که در بین والدین مورد بررسی، مقوله‌هایی همچون توانایی درک احساس درد در دیگران، همدلی، تعهد و پایبندی، خودکارآمدی، استقلال، تلاش برای زندگی در سطح عالی، تلاش برای احترام به سنت‌ها، تلاش برای تشکیل ائتلاف و ایجاد گروه‌های جدید نیاز به تقویت دارند.

از جمله دلایل عدم ارتباط بین متغیرهای مورد بررسی می‌توان به استرس‌های مزمن والدین در نگهداری از کودک استثنایی اشاره نمود، شاید این استرس‌ها، نگرانی‌ها و تنش‌ها به نحوی بر مؤلفه‌های ادراک خدا و بنیان‌های اخلاقی تأثیر گذاشته است، لذا شایسته است که به منظور کاهش بار فشار روانی والدین مذکور، آن‌ها را به سمت گرایش بیشتر به ادراک

References

1. GattisJP. Developing WebBased Scoring Program for the God Image Inventory. [PhD Thesis]. La Mirada: Presented to the faculty of the Rosemead school of psychology-Biola University; 2001.
2. Firozmand K. Gold Branch; Research in Magic and Religion. Translated by Freezer JG. 7th ed. Tehran: Agah; 2013. p.131-140. [Persian]
3. Haidt J, Graham J. When morality opposes justice: Conservatives have moral intuitions that liberals may not recognize. *Journal of Social Justice Research* 2007; 20(1): 98-116.
4. Graham J, Haidt J, Koleva S, Motyle M, Iyer R, Wojcik S, et al. Moral Foundations Theory: The pragmatic validity of moral pluralism. *Advances in Experimental Social Psychology*, Forthcoming. New York: Springer; 2012. Available at: <https://www.ssrn.com/abstract=2184440>.
5. Schweder RA, Much NC, Mahapatra M, Park L. The big three of Morality (autonomy, community and divinity) and the big three: Explanations of suffering. Edited by Brandt A, Rozin P. New York: Routledge; 1997. P.119-169.
6. Koleva S, Selterman D, Iyer R, Ditto P, Graham J. The moral compass of Insecurity: Anxious and Avoidant Attachment predict Moral judgment. *Journal of Social and Personality Psychological Science* 2013; 5(2): 185-194.
7. Seyed Mohammadi Y. Educational psychology (theory and practice). Translated by Slavin R. Tehran: Doran; 2011. [Persian]
8. Maulik PK, Mascarenhas MN, Mathers CD, Dua T, Saxena S. Prevalence of intellectual disability: a meta-analysis of population-based studies. *Journal of Research in Developmental Disabilities* 2011; 32(2): 419-436.
9. Khamis V. Psychological distress among parents of children with mental retardation in the United Arab Emirates. *Journal of Social Science & Medicine* 2007; 64(4): 850-857.
10. Tavakol M, Farahani H. Sociological Study of Mental Disorders: A Case Study in Arak. *Bioethics Journal* 2017; 7(26): 7-21. [Persian]
11. Lenke MC, Marschark M. Raising and Educating and Deaf child. New York: Oxford University Press; 2006.
12. Habibian N, Ahmadi R, Shafiei S, Melki H. Prediction of target in the life based on scores of religious attitude and moral foundations of students of Qom Payam Noor University. Paper Presented at: International conference of humanities and behavioral studies, Dec 16, 2014. [Persian]
13. Schreber JA. Image of God Effect on coping, psycho-spiritual Well-Being and Fear of Recurrence in Early Breast Cancer Survivors. *Journal of Oncology Nursing Forum* 2011; 38(3): 293-301.
14. Okozi IF. Attachment to God: It's Impact on the psychological Well-Being of persons with Religious Vacation. [PhD Thesis]. South Orange: Seton Hall University; 2010.
15. Aquino K, Reed A. The Self-Importance of Moral identity. *Journal of Personality and Social Psychology* 2002; 83(6): 1423-1440.
16. Lawrence RT. Measuring the image of God: The God Image Inventory and the God Image Scale. *Journal of Psychology and the Theology* 1997; 25(2): 214-236.
17. Hadadikohsar AA, Ghobari Bonab B. Image of God and Paranoid Ideation in College Student. *Journal of Iranian Psychologist* 2011; 7(27): 289-295. [Persian]
18. Seifi Ghoozlo J. studying the relationship between morality and personal values and marital satisfaction in teachers and their husbands in Moghan city [Master thesis]. Tehran: Faculty of psychology and educational science of Tehran University; 2012. [Persian]
19. Hasannia S, Khormayi F, Sheykhholeslami R. Causal Relationship between attachment styles and moral foundations mediated by moral identity. *Journal of Researches of Social Psychology* 2015; 5(18): 75-98. [Persian]
20. Seyed Mohammadi Y. Psychology Theories and Systems (Psychology History and Schools). Translated by Landin RW. 11th ed. Tehran: Virayesh; 2016. [Persian]
21. Hertel BR, Donahue MJ. Parental influences on God image among children: Testing purkheins metaphoric parallelism. *Journal for the Scientific Study of Religion* 1995; 34(2): 186-199.
22. Pullen-Sans Facon A. Ethics and conduct in self-directed Group work: Some lessons for the development of a more ethical social work practice. *Journal of Ethics and Social Welfare* 2011; 1(4): 361-379.
23. Ghanbari Hashem Abadi BA, Ashraf SMH, Ghanbari Hashem Abadi MR. Investigating the Relationship among God's Perception, Self-Concept and Self-efficacy with regard to Individual Variables

among Students of Mashhad University of Ferdowsi.

Journal of Clinical Psychology Research and Consultation 2012; 2(1): 165-180. [Persian]

24. Schaap-Jonker H, Eurelings-Bontekoe E, Verhagen PJ, Zock H. Image of God and personality pathology: An exploratory study among psychiatric patients. *Journal of Mental Health, Religion & Culture* 2002; 5(1): 55-71.

25. Granqvist P, Kirkpatrick LA. Attachment and religious representation. Edited by Cassidy J, Shaver PR. *Handbook of attachment: theory, research, and clinical applications*. New York: Guilford Press; 2002. P.906-933.

26. Newton AT, McIntosh DN. Specific religious beliefs in a cognitive appraisal model of stress and coping. *International Journal for the Psychology of Religion* 2010; 20(1): 39-58.